WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY
KLASA VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT LEKCJI	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	Poziom konieczny **ocena dopuszczająca**	Poziom podstawowy **ocena dostateczna**	Poziom rozszerzający **ocena dobra**	Poziom dopełniający **ocena bardzo dobra**	Poziom wykraczający **ocena celująca**
1. Wielkie odkrycia geograficzne	**Uczeń zna:** • datę: 1492, • postać: Krzysztofa Kolumba, • przykłady roślin i zwierząt sprowadzonych z Ameryki do Europy i odwrotnie. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Indianie, • na czym polega znaczenie odkrycia Ameryki oraz drogi morskiej do Indii. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego Europejczycy dążyli do znalezienia drogi morskiej do Indii, • wyjaśnić, na czym polega różnica między celem wyprawy Kolumba a jej ostatecznym efektem.	**Uczeń zna:** • daty: 1498, 1519–1522, • postacie: Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: kolonia, • znaczenie przypraw korzennych dla Europejczyków. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego Europejczycy handlowali z Indiami, • wskazać na mapie szlaki wypraw odkrywczych na przełomie XV i XVI w., • na czym polega znaczenie wyprawy Ferdynanda Magellana, • wskazać na mapie terytoria opanowane przez Hiszpanów i Portugalczyków.	**Uczeń zna:** • nazwy cywilizacji amerykańskich podbitych przez Europejczyków. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: przyprawy korzenne, karawela, karaka, • wpływ pojawienia się Turków osmańskich na handel Europy z Indiami. **Uczeń potrafi:** • dostrzec trudności, jakie musieli pokonać Europejczycy, aby doprowadzić do wypraw oceanicznych, • opisać odkrycia dokonane przez Krzysztofa Kolumba i Vasco da Gamę, • wymienić najważniejsze skutki wielkich odkryć geograficznych z perspektywy Europejczyków i mieszkańców innych kontynentów.	**Uczeń zna:** • datę: 1453, • wynalazki, które umożliwiły odbywanie podróży oceanicznych. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Daleki Wschód, • z czego mogą wynikać różnice w podejściu do znaczenia odkrycia Ameryki. **Uczeń potrafi:** • przedstawić, w jaki sposób zmiany w nauce i technice umożliwiły organizację wypraw oceanicznych, • opisać przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: ludobójstwo. **Uczeń potrafi:** • opisać wygląd azteckiej stolicy, • uzasadnić twierdzenie, że Aztekowie stworzyli zaawansowaną cywilizację, • dostrzec tragedię rdzennych mieszkańców Ameryki po przybyciu Europejczyków na kontynent, • formułować argumenty w debacie.
2. Renesans w Europie	**Uczeń zna:** • postać: Leonarda da Vinci. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: odrodzenie (renesans),	**Uczeń zna:** • postacie: Michała Anioła, Rafaela, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Mikołaja Kopernika, Galileusza. **Uczeń rozumie:**	**Uczeń zna:** • datę: ok. 1450. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: człowiek renesansu, teleskop. **Uczeń potrafi:**	**Uczeń zna:** • ramy chronologiczne epoki odrodzenia (renesansu). **Uczeń rozumie:** • pojęcia: teoria geocentryczna, teoria	**Uczeń potrafi:** • dostrzec związek między rozwojem renesansu a końcem średniowiecznego uniwersalizmu, • argumentować

	• znaczenie wynalezienia druku. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, za pośrednictwem jakich środków w średniowieczu przekazywano informacje.	• pojęcie: humaniści. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, czym się zajmowali humaniści, • przedstawić dokonania wybitnych przedstawicieli renesansu, • wskazać cechy charakterystyczne sztuki renesansu.	• wymienić czynniki, które zadecydowały o narodzeniu się humanizmu we Włoszech, • dokonać charakterystyki wzorca osobowego człowieka renesansu, • scharakteryzować stosunek humanistów do człowieka i religii.	heliocentryczna, • istotę odkrycia dokonanego przez Kopernika. **Uczeń potrafi:** • dostrzec różnice w sposobie widzenia człowieka i świata w epoce średniowiecznej i w renesansie, • porównać średniowieczne i nowożytne poglądy na temat budowy wszechświata.	w dyskusji dotyczącej znaczenia zmian, jakie zaszły w Europie w XV i XVI w.
3. Reformacja w Europie	**Uczeń zna:** • datę: 1517, • postać: Marcina Lutra. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: luteranizm (Kościół luterański), reformacja, kalwinizm (Kościół kalwiński), anglikanizm, **Uczeń potrafi:** • wskazać obszary, na których rozwinęły się główne wyznania reformowane.	**Uczeń zna:** • postacie: Jana Kalwina, Henryka VIII. **Uczeń rozumie:** • dlaczego ruch zapoczątkowany przez Lutra został nazwany reformacją. **Uczeń potrafi:** • określić zasięg reformacji w Europie.	**Uczeń zna:** • daty: 1534, 1555, • główne różnice między katolicyzmem a luteranizmem, • postanowienie pokoju w Augsburgu. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: protestanci, • przyczyny sukcesu luteranizmu w Niemczech. **Uczeń potrafi:** • dostrzec rolę druku w rozpowszechnianiu informacji o poglądach Lutra, • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do powstania anglikanizmu.	**Uczeń zna:** • datę: 1536, • główne założenia kalwinizmu i anglikanizmu. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: nepotyzm, kaznodzieja, Rzesza, • związek między założeniami kalwinizmu a sytuacją materialną jego wyznawców. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do reformacji, • scharakteryzować poglądy Marcina Lutra i Jana Kalwina, • przedstawić wpływ reformacji na sytuację w Niemczech.	**Uczeń potrafi:** • przedstawić sytuację panującą w Kościele katolickim na przełomie XV i XVI w., • ocenić sposób zakończenia wojen religijnych w Niemczech, • sformułować wniosek na temat możliwych reakcji Kościoła katolickiego na reformację, • wyjaśnić, jakie ludzkie słabości sprawiły, że próba zreformowania Kościoła doprowadziła do wojen i przelewu krwi.
4. Reforma Kościoła	**Uczeń zna:** • postanowienia soboru trydenckiego.	**Uczeń zna:** • postać: Ignacego Loyoli, • cele istnienia zakonu	**Uczeń zna:** • datę: 1534, 1542, 1545–1563, 1559.	**Uczeń zna:** • postać: Giordana Bruna, • przyczyny końca	**Uczeń potrafi:** • ocenić dokonania soboru trydenckiego,

katolickiego	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: sobór trydencki, kontrreformacja, • przyczyny zwołania soboru trydenckiego.	jezuitów. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: jezuici (Towarzystwo Jezusowe), *Indeks ksiąg zakazanych*. **Uczeń potrafi:** • wskazać przykłady dzieł, które znalazły się na *Indeksie ksiąg zakazanych.*	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: Tradycja, Święte Oficjum, inkwizycja, kolegia jezuickie, • na czym polega dwojakość znaczenia pojęcia kontrreformacja. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego niektóre dzieła znalazły się na *Indeksie ksiąg zakazanych*, • opisać okoliczności powstania zakonu jezuitów, • przedstawić działalność jezuitów.	średniowiecznego uniwersalizmu. **Uczeń rozumie:** • dlaczego humanizm i reformacja stały w sprzeczności ze średniowiecznym uniwersalizmem. **Uczeń potrafi:** • przedstawić działalność Świętego Oficjum, • opisać przypadek Giordana Bruna i Galileusza, • określić, w jakim stopniu sobór trydencki i inkwizycja zrealizowały cel, jakim było powstrzymanie reformacji.	• ustosunkować się do argumentów dotyczących niesprawiedliwej oceny działalności inkwizycji, • ocenić działalność inkwizycji oraz jezuitów, • argumentować w dyskusji o sukcesie lub porażce działalności kontrreformacyjnej Kościoła katolickiego.
5. Czasy zygmuntowskie	**Uczeń zna:** • datę: 1572, • postacie: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta, Bony, • ramy chronologiczne czasów zygmuntowskich i złotego wieku. **Uczeń rozumie:** • znaczenie pojęcia: złoty wiek. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, w czym przejawiał się złoty wiek w dziejach państwa polsko-litewskiego.	**Uczeń zna:** • datę: 1525, • postać: Albrechta Hohenzollerna. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: hołd pruski. **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w jakich wygasła dynastia Jagiellonów, • wymienić państwa rywalizujące o Inflanty.	**Uczeń zna:** • postać: Barbary Radziwiłłówny. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Inflanty. **Uczeń potrafi:** • opisać działalność królowej Bony, • scharakteryzować politykę prowadzoną przez Zygmunta I Starego, • wskazać na mapie najważniejsze wydarzenia związane z polityką prowadzoną przez Zygmunta I Starego i Zygmunta II Augusta.	**Uczeń zna:** • daty: 1561, 1563–1570. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: zakon kawalerów mieczowych, • znaczenie hołdu pruskiego dla państwa polsko-litewskiego. **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności wznowienia konfliktu między Polską a zakonem krzyżackim, • omówić przebieg wojny polsko-krzyżackiej, • przedstawić okoliczności wybuchu pierwszej wojny północnej,	**Uczeń potrafi:** • zinterpretować symbolikę obrazu *Hołd pruski*, • omówić politykę Zygmunta I Starego wobec Imperium Osmańskiego i Mazowsza, • zinterpretować obraz *Śmierć Zygmunta Augusta w Knyszynie*, • ocenić politykę prowadzoną przez Zygmunta I Starego i Zygmunta II Augusta, • uzasadnić, że okres panowania dwóch ostatnich Jagiellonów jest słusznie zaliczany do złotego wieku Polski i Litwy.

				• wyjaśnić, jak zakończyła się pierwsza wojna północna.	
6. Tolerancja religijna w Polsce	**Uczeń rozumie:** • znaczenie zdania: „Nie jestem królem waszych sumień”. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, co oznacza stwierdzenie: „państwo bez stosów”.	**Uczeń zna:** • główne narodowości, religie i wyznania obecne na ziemiach Polski i Litwy w XV i XVI w. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: tolerancja religijna, arianie (bracia polscy). **Uczeń potrafi:** • przedstawić postawy polskiej szlachty i duchowieństwa wobec reformacji.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: kolegia jezuickie, jidysz, • przyczyny, które skłaniały mieszkańców Polski i Litwy do zmiany wyznania na luterańskie i kalwińskie. **Uczeń potrafi:** • dostrzec negatywne postawy wobec protestantów i katolików, • przedstawić działalność zakonu jezuitów na ziemiach polskich, • wymienić skutki działalności zakonu jezuitów na ziemiach polskich.	**Uczeń zna:** • datę: 1564. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Sejm Czterech Ziem. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, jaki wpływ na sytuację religijną Polski i Litwy miało wystąpienie Marcina Lutra, • scharakteryzować politykę wyznaniową prowadzoną przez Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta.	**Uczeń potrafi:** • omówić dzieje społeczności żydowskiej na ziemiach polskich, • przedstawić dzieje innych narodowości i wyznań obecnych na ziemiach polskich w XVI w.
7. Gospodarka dawnej Polski	**Uczeń zna:** • przykłady towarów importowanych do Polski i eksportowanych z kraju. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: import, eksport, folwark, pańszczyzna, spichlerz, • dlaczego Polskę nazywano spichlerzem Europy.	**Uczeń zna:** • podziały społeczne wewnątrz stanu szlacheckiego. **Uczeń potrafi:** • wskazać najważniejsze różnice w rozwoju gospodarczym Europy Zachodniej i Europy Wschodniej.	**Uczeń zna:** • sposoby, za pomocą których szlachta powiększała folwarki. **Uczeń rozumie:** • co spowodowało różnice w rozwoju gospodarczym między Wschodem i Zachodem Europy, • motywy, którymi kierowała się szlachta powiększając folwarki, • z czego wynikała rola i znaczenie Gdańska w państwie polsko-litewskim. **Uczeń potrafi:** • dostrzec wpływ odzyskania przez Polskę	**Uczeń zna:** • datę: 1520. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: spław zboża, flisacy, system folwarczno-pańszczyźniany, • znaczenie prowadzenia badań historycznych dla poznawania przeszłości. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować gospodarkę państwa polsko-litewskiego, • wyjaśnić, jaki wpływ na działania szlachty miało zjawisko drożenia żywności, • przedstawić relacje	**Uczeń potrafi:** • ocenić postępowanie szlachty wobec chłopów w XV i XVI w., • analizować symbolikę obrazu i wyciągać z niej wnioski na temat roli i pozycji Gdańska w państwie polsko-litewskim, • dostrzec mocne i słabe strony Gdańska jako miasta portowego, • wskazać mocne i słabe strony gospodarki państwa polsko-litewskiego w XV i XVI w.

			Pomorza Gdańskiego i Gdańska na rozwój gospodarczy państwa, • analizować dane statystyczne.	między szlachtą a chłopami, • opisać los chłopów w XV i XVI w., • opisać, jak spławiano zboże do Gdańska.	
8. Renesans w Polsce	**Uczeń zna:** • największe zabytki polskiego renesansu, w tym we własnym regionie, • najważniejsze uczelnie na ziemiach polskich w epoce renesansu. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: włoszczyzna. **Uczeń potrafi:** • przedstawić stosunek polskiej szlachty do warzyw.	**Uczeń zna:** • postacie: Stańczyka, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, • główne postulaty zawarte w dziele *O poprawie Rzeczypospolitej*. **Uczeń potrafi:** • opisać wygląd kaplicy Zygmuntowskiej i ratusza w Poznaniu.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: Akademia Zamojska, arrasy. • wpływ królowej Bony na rozwój renesansu na ziemiach polskich. **Uczeń potrafi:** • wskazać cechy charakterystyczne architektury renesansu na przykładzie ratusza w Poznaniu, • przedstawić dokonania największych polskich twórców literatury pięknej epoki renesansu.	**Uczeń zna:** • najważniejsze zmiany dokonane na Wawelu w okresie rządów Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta. **Uczeń rozumie:** • związek między pojawieniem się renesansu na ziemiach polskich a rozwojem literackiej polszczyzny. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować system edukacji na ziemiach polskich w okresie renesansu.	**Uczeń rozumie:** • na czym polegał rewolucyjny charakter dzieła *O poprawie Rzeczypospolitej*. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, w jakim celu *powstało* dzieło *O poprawie Rzeczypospolitej*.
9. Unia lubelska	**Uczeń zna:** • datę: 1569, • ramy chronologiczne istnienia pierwszej Rzeczpospolitej. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: Korona, Rzeczpospolita. **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie ziemie wcielone przez Zygmunta Augusta do Polski i obszar Rzeczpospolitej po unii lubelskiej.	**Uczeń zna:** • postanowienia unii lubelskiej. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: unia realna, Rzeczpospolita Obojga Narodów. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego Polacy dążyli do zawarcia ściślejszej unii z Litwą, • wymienić elementy wspólne i odrębne dla Polski i Litwy.	**Uczeń rozumie:** • przyczyny konfliktu między Polakami i Litwinami dotyczącego realizacji postanowień unii z 1386 r. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować stanowisko polskiej i litewskiej szlachty oraz litewskich magnatów wobec nowej unii, • wskazać korzyści nowej unii dla Polaków i Litwinów.	**Uczeń zna:** • okoliczności zwołania polsko-litewskiego sejmu do Lublina. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: polonizacja. **Uczeń potrafi:** • omówić przebieg obrad sejmu w Lublinie, • scharakteryzować funkcjonowanie nowej unii łączącej Polskę i Litwę.	**Uczeń rozumie:** • z czego wynikają różnice w ocenie unii lubelskiej przez Polaków i Litwinów. **Uczeń potrafi:** • dokonać oceny unii lubelskiej.
10. Bezkrólewie i wolna	**Uczeń zna:** • postać: Henryka Walezego.	**Uczeń zna:** • główne narodowości zamieszkujące	**Uczeń zna:** • daty: 1573, 1574. **Uczeń rozumie:**	**Uczeń rozumie:** • znaczenie aktu konfederacji	**Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, z czego wynikały obawy

elekcja	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: wolna elekcja, absolutyzm, artykuły henrykowskie. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić zasady, na jakich przeprowadzano wolną elekcję.	Rzeczpospolitą w XVI w., • postanowienia konfederacji warszawskiej i artykułów henrykowskich. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: konfederacja warszawska, *pacta conventa*. **Uczeń potrafi:** • wskazać różnice między artykułami henrykowskimi i *pacta conventa*.	• pojęcia: konfederacje wojewódzkie, interreks. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja stanu szlacheckiego, • przedstawić organizację państwa w okresie bezkrólewia.	warszawskiej. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować Rzeczpospolitą w drugiej połowie XVI w., • opisać przebieg pierwszej wolnej elekcji, • wyjaśnić, dlaczego każdy władca zobowiązywał się do przestrzegania artykułów henrykowskich.	szlachty przed nowo wybranym władcą, • omówić panowanie Henryka Walezego, • dokonać bilansu korzyści i strat wynikających z funkcjonowania wolnej elekcji.
11. Panowanie Stefana Batorego	**Uczeń zna:** • postacie: Stefana Batorego, Jana Zamoyskiego. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić przyczyny konfliktu między Litwą a Moskwą.	**Uczeń zna:** • datę: 1576, • postać: Anny Jagiellonki. **Uczeń rozumie:** • zagrożenia dla państwa polsko-litewskiego wynikające z podwójnej elekcji. **Uczeń potrafi:** • dostrzec rolę, jaką za panowania Batorego odgrywał Jan Zamoyski, • przedstawić główny cel polityki zagranicznej Moskwy za panowania Iwana IV Groźnego.	**Uczeń zna:** • daty: 1577–1582, 1582. **Uczeń potrafi:** • opisać sytuację panującą w Rzeczpospolitej po ucieczce Henryka Walezego, • scharakteryzować Stefana Batorego, • przedstawić przebieg wojny z Moskwą, • wskazać na mapie najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem wojny z Moskwą.	**Uczeń zna:** • postacie: Iwana IV Groźnego, Maksymiliana II, **Uczeń rozumie:** • pojęcia: piechota wybraniecka, car, „trzeci Rzym”. **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze dokonania Stefana Batorego w polityce wewnętrznej, • omówić działalność Jana Zamoyskiego, • ocenić postać i dokonania Stefana Batorego.	**Uczeń potrafi:** • przedstawić dzieje Rusi do XVI w., • scharakteryzować państwo moskiewskie w okresie rządów Iwana IV Groźnego, • zanalizować obraz *Batory pod Pskowem*.
12. Wojny ze Szwecją i z Moskwą	**Uczeń zna:** • postać: Zygmunta III Wazy, • lata panowania dynastii Wazów w Polsce. **Uczeń rozumie:**	**Uczeń zna:** • datę: 1587, • postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, • warunki rozejmu kończącego wojnę	**Uczeń zna:** • daty: 1600–1611, 1605, 1609, 1610, 1618. **Uczeń potrafi:** • opowiedzieć o przebiegu elekcji po śmierci Stefana Batorego,	**Uczeń zna:** • postać: Dymitra Samozwańca **Uczeń rozumie:** • pojęcia: wielka smuta, dymitriada. **Uczeń potrafi:**	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować sytuację w państwie moskiewskim po śmierci Iwana IV Groźnego, • ocenić postępowanie Polaków na terenie

	• dlaczego elekcja z 1587 r. zakończyła się wojną domową.	z Moskwą. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: hetman, • motywy, które kierowały polską szlachtą i polskim władcą podczas konfliktu z Moskwą. **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze wydarzenia konfliktu polsko-szwedzkiego i polsko-moskiewskiego, • zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z wojną polsko-szwedzką i polsko-moskiewską.	• wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny Rzeczpospolitej ze Szwecją, • wyjaśnić, co zadecydowało o polskim zwycięstwie pod Kircholmem.	• scharakteryzować politykę władców Szwecji, • dostrzec wpływ konfliktu Rzeczpospolitej z Moskwą na relacje między mieszkańcami obu państw.	państwa moskiewskiego, • zanalizować obraz i na jego podstawie przedstawić przebieg bitwy pod Kłuszynem.
13. Konflikty z Turcją i ze Szwecją	**Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, kim byli Kozacy, • dostrzec przesłanki, które wskazywały, że zakończył się złoty wiek.	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: Zaporoże, srebrny wiek. **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze wydarzenia konfliktu polsko-tureckiego oraz konfliktu polsko-szwedzkiego w latach 1626–1629, • zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z wojną polsko-turecką oraz z konfliktem polsko-szwedzkim 1626–1629.	**Uczeń zna:** • daty: 1620, 1621, 1626, 1627, 1629, • postać: Gustawa V Adolfa, • warunki pokoju kończącego wojnę z Turcją i rozejmu ze Szwecją zawartego w 1629 r. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować relacje między Rzeczpospolitą i Turcją w XVI w., • wyjaśnić, co oznaczały dla Rzeczpospolitej warunki rozejmu podpisanego w 1629 r.	**Uczeń zna:** • postać: Stanisława Koniecpolskiego. **Uczeń rozumie:** • czynniki, które zadecydowały o sukcesach Szwedów. **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w których doszło do wybuchu wojny z Turcją, • określić, jaki wpływ na sytuację Rzeczpospolitej miały konflikty, w których uczestniczyła w pierwszej połowie XVII w.	**Uczeń potrafi:** • zanalizować obrazy i na tej podstawie zaprezentować przebieg bitwy pod Cecorą i Chocimiem, • ocenić postać i dokonania Zygmunta III Wazy.
14. Powstanie Chmielnickiego	**Uczeń zna:** • datę: 1648, • postacie: Bohdana Chmielnickiego, Władysława IV Wazy,	**Uczeń zna:** • bezpośrednią przyczynę wybuchu powstania na Ukrainie. **Uczeń potrafi:**	**Uczeń zna:** • daty: 1635, 1649, 1651, 1654, • postać: Jeremiego Wiśniowieckiego,	**Uczeń zna:** • warunki ugody Zborowskiej i postanowienia ugody w Perejasławiu.	**Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego ugoda zborowska nie zakończyła konfliktu polsko-ukraińskiego,

	Jana II Kazimierza. **Uczeń rozumie:** • przyczyny niechęci mieszkańców Ukrainy do Polaków.	• przedstawić plany polityczne Władysława IV Wazy, • wyjaśnić przyczyny klęski Polaków w pierwszej fazie powstania na Ukrainie.	• warunki rozejmu ze Szwecją z 1635 r., • główne żądania szlachty ukraińskiej w okresie rządów Władysława IV Wazy. **Uczeń potrafi:** • przedstawić skutki przyłączenia Ukrainy do Polski, • dostrzec przyczyny niezadowolenia Kozaków nierejestrowych.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: rejestr Kozaków, • związek między przebiegiem powstania a żądaniami Chmielnickiego, • dlaczego do konfliktu między Polakami a Kozakami wmieszała się Moskwa. **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze wydarzenia powstania na Ukrainie, • zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z powstaniem na Ukrainie.	• wyjaśnić znaczenie ugody w Perejasławiu dla polskiej polityki na Ukrainie, • wyjaśnić, dlaczego Polacy i Kozacy doprowadzili do wybuchu powstania.
15. Potop	**Uczeń zna:** • daty: 1655–1660, • postacie: Stefana Czarnieckiego, Augustyna Kordeckiego. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: potop, wojna szarpana, • dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się punktem zwrotnym wojny ze Szwecją.	**Uczeń zna:** • uczestników i przyczyny konfliktu o panowanie nad Morzem Bałtyckim. **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do szwedzkiego ataku na Rzeczpospolitą w 1655 r., • zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z wojną polsko-szwedzką.	**Uczeń zna:** • warunki pokoju w Oliwie, ugody hadziackiej i rozejmu w Andruszowie. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: śluby lwowskie, • przyczyny, które skłoniły polską szlachtę do popierania króla szwedzkiego. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić postawy polskiej szlachty w pierwszym etapie wojny ze Szwecją, • przedstawić przebieg oblężenia Jasnej Góry, • dostrzec wpływ postawy wojsk szwedzkich na zmianę stosunku polskiego społeczeństwa do Szwedów.	**Uczeń zna:** • daty: 1654–1667, 1656, 1657, 1658, 1660, 1667, • postacie: Karola X Gustawa, Janusza Radziwiłła. **Uczeń rozumie:** • związek między zawarciem ugody w Perejasławiu a wybuchem wojny Rzeczpospolitej z Moskwą. **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze wydarzenia konfliktu polsko-moskiewskiego, • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wznowienia	**Uczeń rozumie:** • dlaczego ugoda hadziacka nie mogła spełnić pokładanych w niej nadziei. **Uczeń potrafi:** • znaczenie decyzji podjętej przez Jana Kazimierza wobec elektora brandenburskiego, • ocenić wpływ wojen prowadzonych ze Szwecją i Moskwą na dalsze losy Rzeczpospolitej.

				wojny z Moskwą.	
16. Kryzys Rzeczpospolitej	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: magnateria, *liberum veto*. **Uczeń potrafi:** • wymienić główne przyczyny słabości Rzeczpospolitej.	**Uczeń zna:** • datę: 1668, • główne postulaty programu reform Jana Kazimierza. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: „złota wolność”. **Uczeń potrafi:** • przedstawić wpływ, jaki miało na państwo nadużywanie *liberum veto*, • wyjaśnić, komu służyło zrywanie sejmów.	**Uczeń zna:** • okoliczności, w jakich doszło do użycia po raz pierwszy zasady *liberum veto*. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: dewaluacja, zasada jednomyślności (jednozgodności), zasada jedności, rokosz, • jakie czynniki doprowadziły do wzrostu znaczenia magnaterii. **Uczeń potrafi:** • dostrzec wpływ wojen w XVII w. na odejście szlachty od przestrzegania zasad tolerancji religijnej, • scharakteryzować polską magnaterię w XVII w., • wyjaśnić, z czego wynikała zasada jednomyślności.	**Uczeń zna:** • daty: 1652, 1658, 1665, 1666, • postać: Jerzego Lubomirskiego. **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w latach 1648–1667, • wyjaśnić, z czego wynikały różne postawy magnaterii w XVII w., • dostrzec związek między wzrostem znaczenia magnaterii a paraliżem pracy sejmu.	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować działalność polskiego sejmu w XVII i XVIII w., • przedstawić reakcję szlachty na projekt reform państwa zaproponowany przez Jana Kazimierza, • ocenić sytuację Rzeczpospolitej w drugiej połowie XVII w.
17. Wojny z Turcją	**Uczeń zna:** • daty: 1674, 1683, • postać: Jana III Sobieskiego. **Uczeń rozumie:** • co zadecydowało o wyborze Jana Sobieskiego na króla Rzeczpospolitej.	**Uczeń zna:** • postać: Michała Korybuta Wiśniowieckiego. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: odsiecz Wiednia. **Uczeń potrafi:** • dostrzec wpływ *liberum veto* na sytuację Rzeczpospolitej w czasie konfliktu z Turcją.	**Uczeń zna:** • daty: 1669, 1672, 1673, 1699, • warunki pokoju w Buczaczu, rozejmu w Żurawnie i pokoju w Karłowicach. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: jasyr, • co oznaczało dla Rzeczpospolitej podpisanie pokoju w Buczaczu, • dlaczego doszło do wznowienia wojny z Turcją. **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności,	**Uczeń zna:** • postać: Kara Mustafy. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: wielki wezyr. **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności elekcji z 1669 r., • przedstawić przebieg działań zbrojnych prowadzonych przez Turcję w 1683 r., • przedstawić sytuację wewnętrzną Rzeczpospolitej w okresie rządów Jana III Sobieskiego.	**Uczeń potrafi:** • opisać organizację państwa tureckiego, • opisać sytuację Rzeczpospolitej pod rządami Michała Korybuta Wiśniowieckiego, • dostrzec znaczenie tej bitwy dla dalszego przebiegu konfliktu z Turcją, • ocenić postać i dokonania Jana III Sobieskiego.

			w jakich doszło do wybuchu wojny z Turcją, • opisać reakcję polskiej szlachty na warunki pokoju w Buczaczu, • przedstawić przebieg odsieczy Wiednia.		
18. Barok i sarmatyzm	**Uczeń zna:** • główne przyczyny słabości Rzeczpospolitej w XVII w. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: sarmatyzm. **Uczeń potrafi:** • wymienić główne cechy ideologii sarmackiej.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: barok. **Uczeń potrafi:** • podać przykłady budowli barokowych na ziemiach polskich, w tym we własnym regionie.	**Uczeń zna:** • datę: 1568, • ramy chronologiczne epoki baroku. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: lęk przed pustką, światłocień. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować architekturę, rzeźbę i literaturę baroku, • scharakteryzować polskie malarstwo barokowe, • dostrzec wpływ sarmatyzmu na postawę polskiej szlachty wobec sytuacji wewnętrznej Rzeczpospolitej w XVII w.	**Uczeń zna:** • postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Rembrandta, Jana Andrzeja Morsztyna. **Uczeń rozumie:** • związek między wzrostem religijności Europejczyków a pojawieniem się baroku. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować sytuację w Europie w XVII w.	**Uczeń zna:** • okoliczności, w jakich doszło do narodzin baroku. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego na przełomie XVI i XVII w. zakończył się renesans.
19. Absolutyzm we Francji	**Uczeń zna:** • postać: Ludwika XIV. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: absolutyzm. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, jaką rolę w absolutyzmie odgrywał monarcha.	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: monarchia absolutna. **Uczeń potrafi:** • wymienić najważniejsze skutki rządów Ludwika XIV.	**Uczeń zna:** • daty: 1572, 1598, • postacie: Henryka IV, Richelieu, • postanowienia edyktu nantejskiego. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: hugenoci, edykt nantejski, noc św. Bartłomieja. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować sytuację religijną we Francji w drugiej połowie XVI w., • opisać wygląd pałacu w Wersalu.	**Uczeń zna:** • daty: 1661, 1685, • postacie: Jeana Baptiste'a Colberta, Moliera, • cele polityki Richelieu. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: racja stanu, • czym charakteryzowała się polityka gospodarcza Francji w okresie rządów Ludwika XIV. **Uczeń potrafi:** • przedstawić działania polityczne podjęte przez	**Uczeń potrafi:** • zanalizować obraz *Okropności nocy św. Bartłomieja*, • ocenić, kto osiągnąłby korzyść z celów, do których realizacji dążył kardynał Richelieu (PP), • przedstawić dokonania Francji Ludwika XIV w dziedzinie wojskowości, • określić wpływ na państwo decyzji o odwołaniu edyktu nantejskiego, • dokonać bilansu rządów

				kardynała Richelieu, • scharakteryzować absolutyzm Ludwika XIV, • omówić politykę zagraniczną Francji epoki Ludwika XIV, • przedstawić dokonania kultury francuskiej epoki Ludwika XIV.	Ludwika XIV.
20. Monarchia parlamentarna w Anglii	**Uczeń zna:** • postać: Karola I Stuarta, • ramy chronologiczne rewolucji angielskiej. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: monarchia parlamentarna, **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, czym charakteryzowała się angielska monarchia parlamentarna.	**Uczeń zna:** • postać: Olivera Cromwella, • organizację parlamentu angielskiego, • cele polityki Karola I Stuarta. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: Izba Lordów, Izba Gmin, • przyczyny konfliktu między królem i parlamentem.	**Uczeń zna:** • daty: 1649, 1660. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: purytanie, chwalebna rewolucja. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, z czego wynikały trudności Karola I Stuarta w realizacji jego celów politycznych, • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wybuchu rewolucji w Anglii, • wymienić najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem rewolucji w Anglii, • wskazać na mapie najważniejsze wydarzenia związane z walką między królem i parlamentem.	**Uczeń zna:** • daty: 1588, 1689, • postacie: Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego, • okoliczności, w jakich doszło do restauracji monarchii w Anglii, • najważniejsze postanowienia zawarte w Deklaracji praw. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: Armia Nowego Wzoru, lord protektor, Deklaracja praw, • przyczyny, które doprowadziły do restauracji monarchii w Anglii. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do aresztowania i skazania Karola I Stuarta na śmierć, • scharakteryzować rządy Olivera Cromwella.	**Uczeń zna:** • postacie: Elżbiety I Wielkiej, Williama Shakespeare'a. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: czasy elżbietańskie, Wielka Armada. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować czasy elżbietańskie, • porównać i ocenić absolutyzm oraz monarchię parlamentarną na przykładzie Francji Ludwika XIV i Anglii po 1689 r.
21. Oświecenie w Europie	**Uczeń zna:** • postacie: Jeana-Jacques'a Rousseau, Monteskiusza,	**Uczeń zna:** • elementy starego ładu. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: stary ład.	**Uczeń zna:** • postacie: Beniamina Franklina, braci Montgolfier, Denisa	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: *Wielka encyklopedia francuska*, powiastki filozoficzne,	**Uczeń potrafi:** • ocenić wpływ nauki na życie i sposób myślenia ludzi żyjących w XVIII w.

	• najważniejsze odkrycia i wynalazki XVIII w. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: oświecenie, umowa społeczna, trójpodział władzy. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, na czym polegała idea umowy społecznej i trójpodziału władzy.	**Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, które grupy społeczne mogły się sprzeciwiać staremu ładowi, • wyjaśnić, na czym opierała się nowożytna nauka.	Diderota, Woltera, • ramy chronologiczne epoki oświecenia. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: filozofowie, deizm. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować sytuację polityczną i społeczną Europy starego ładu, • przedstawić najważniejsze poglądy filozofów oświecenia.	klasycyzm. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, w jakim celu powstała *Wielka encyklopedia francuska,* • przedstawić najważniejsze osiągnięcia epoki oświecenia w literaturze, architekturze i sztuce.	
22. Nowe potęgi w Europie	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: absolutyzm oświecony. **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie położenie Rosji, Prus i Austrii.	**Uczeń zna:** • postać: Katarzyny II Wielkiej. **Uczeń potrafi:** • wymienić główne działania cara zmierzające do unowocześnienia Rosji, • wskazać na mapie obszary, o które Rosja, Prusy i Austria powiększyły się w ciągu XVIII w.	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: manufaktura, Królestwo Prus, • dlaczego Piotra I nazwano Wielkim. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, jak doszło do uniezależnienia się Prus Książęcych od Polski.	**Uczeń zna:** • daty: 1689, 1701, • postacie: Piotra I Wielkiego, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: militaryzm, • zagrożenia dla Rzeczpospolitej związane z reformami państw sąsiednich prowadzonych w duchu oświeconego absolutyzmu. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, na czym polegało zacofanie Rosji na początku rządów Piotra I, • przedstawić główne reformy Katarzyny II Wielkiej, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy i Józefa II.	**Uczeń potrafi:** • opisać okoliczności powstania Sankt Petersburga, • przedstawić uzbrojenie i umundurowanie żołnierzy armii pruskiej, • scharakteryzować politykę dynastyczną Habsburgów, • ocenić, w czyim interesie władcy Rosji, Prus i Austrii prowadzili reformy w duchu oświeconego absolutyzmu.
23. Powstanie Stanów Zjednoczonych	**Uczeń zna:** • postacie: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego.	**Uczeń zna:** • datę: 4 lipca 1776, • postać: Jerzego Waszyngtona.	**Uczeń zna:** • datę: 1783, 1787, 1791, • główne zasady polityki prowadzonej przez rząd	**Uczeń zna:** • daty: 1773, 1781, • przykładowe prawa zapisane w Karcie praw.	**Uczeń rozumie:** • na czym polega system prezydencki. **Uczeń potrafi:**

	Uczeń rozumie: • pojęcia: Indianie, Deklaracja niepodległości. **Uczeń potrafi:** • wskazać idee oświecenia, na które powołali się autorzy Deklaracji niepodległości i Konstytucji Stanów Zjednoczonych.	**Uczeń potrafi:** • przedstawić polski wkład w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych.	brytyjski wobec kolonii, • ramy chronologiczne amerykańskiej wojny o niepodległość. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: Korona Brytyjska, bostońska „herbatka". **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wybuchu amerykańskiej wojny o niepodległość, • wymienić czynniki, które umożliwiły Amerykanom odniesienie zwycięstwa, • wskazać na mapie najważniejsze miejsca związane z amerykańską wojną o niepodległość.	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: Kongres, Karta praw. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, jak doszło do powstania kolonii angielskich w Ameryce Północnej, • wymienić najważniejsze etapy konfliktu między rządem brytyjskim a kolonistami, • wymienić najważniejsze wydarzenia amerykańskiej wojny o niepodległość.	• wyjaśnić znaczenie Deklaracji niepodległości, • scharakteryzować ustrój Stanów Zjednoczonych, • ocenić wpływ idei oświecenia na powstanie państwa amerykańskiego oraz na jego ustrój polityczny.
24. Początek rewolucji francuskiej	**Uczeń zna:** • datę: 14 lipca 1789, • postać: Ludwika XVI, • prawa zagwarantowane w Deklaracji praw człowieka i obywatela. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: rewolucja francuska, Deklaracja praw człowieka i obywatela, prawa człowieka. **Uczeń potrafi:** • dostrzec wpływ idei oświeceniowych na Deklarację praw człowieka i obywatela.	**Uczeń zna:** • ramy chronologiczne rewolucji francuskiej. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: burżuazja. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić przyczyny niezadowolenia społecznego we Francji.	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: Stany Generalne, Zgromadzenie Narodowe, Bastylia. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego stan trzeci ogłosił się Zgromadzeniem Narodowym, • opisać okoliczności, w jakich doszło do zburzenia Bastylii.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: wielka trwoga. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować strukturę społeczną Francji w XVIII w., • przedstawić sytuację panującą we Francji przed wybuchem rewolucji, • opisać wydarzenia wielkiej trwogi.	**Uczeń potrafi:** • zanalizować Deklarację praw człowieka i obywatela pod kątem zawartych w niej zasad dotyczących organizacji państwa i społeczeństwa, • ocenić znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela.
25. Od monarchii konstytucyjnej do republiki	**Uczeń zna:** • postać: Maksymiliana Robespierre'a. **Uczeń rozumie:**	**Uczeń rozumie:** • przesłanie hasła „wolność, równość, braterstwo".	**Uczeń zna:** • daty: 1790, 1791, 1792, 1793, 1794. **Uczeń rozumie:**	**Uczeń zna:** • najważniejsze zasady zawarte w konstytucji francuskiej.	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować ewolucję stosunku rewolucjonistów do

	• pojęcia: jakobini, wielki terror. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, jak funkcjonowała Francja w okresie wielkiego terroru.	**Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, w jakich okolicznościach Francja stała się republiką.	• pojęcia: prawica, lewica, centrum, Komitet Ocalenia Publicznego, trybunał rewolucyjny, Ustawa o duchowieństwie, monarchia konstytucyjna. **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem rewolucji francuskiej, • wyjaśnić, na czym polegał podział w parlamencie francuskim po 1791 r., • przedstawić skutki egzekucji Ludwika XVI, • dostrzec przyczyny popularności jakobinów.	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: powstanie w Wandei. **Uczeń potrafi:** • przedstawić organizację państwa francuskiego po uchwaleniu konstytucji, • omówić okoliczności wybuchu wojny między Francją a Prusami i Austrią, • przedstawić sytuację polityczną i militarną Francji w okresie istnienia republiki.	Kościoła katolickiego, • wyjaśnić, co zawierała Ustawa o duchowieństwie, • zanalizować XVIII-wieczne rysunki propagandowe związane z rewolucją francuską, • dostrzec jednostronność oceny osiągnięć rewolucji zawartą w tych rysunkach, • ocenić dokonania rewolucji francuskiej.
26. Czasy saskie	**Uczeń zna:** • daty: 1697, 1733, • postacie: Augusta II Sasa, Stanisława Leszczyńskiego, Augusta III Sasa, • ramy chronologiczne czasów saskich. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: czasy saskie.	**Uczeń zna:** • postać: Stanisława Konarskiego, • tytuły rozpraw politycznych dotyczących reform państwa polskiego. **Uczeń potrafi:** • przedstawić plany polityczne władcy Saksonii po elekcji na króla Rzeczpospolitej, • wyjaśnić przyczyny konfliktu między szlachtą a królem Augustem II.	**Uczeń zna:** • datę: 1717, • postanowienia sejmu niemego. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: sejm niemy. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, na czym polegała szkodliwość działań podejmowanych w czasie trzeciej wojny północnej przez Augusta II i Stanisława Leszczyńskiego, • scharakteryzować projekty reform ustrojowych Stanisława Leszczyńskiego i Stanisława Konarskiego.	**Uczeń zna:** • daty: 1700, 1709, • postać: Karola XII. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Collegium Nobilium, • w jaki sposób Rzeczpospolita stała się państwem zależnym od Rosji. **Uczeń potrafi:** • przedstawić przebieg elekcji w 1697 r., • scharakteryzować Saksonię pod panowaniem Sasów, • przedstawić przebieg elekcji w 1733 r., • wyjaśnić, w jakim celu powstało Collegium Nobilium.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: pijarzy. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić okoliczności wybuchu trzeciej wojny północnej i przedstawić przebieg konfliktu, • przedstawić skutki trzeciej wojny północnej dla Rzeczpospolitej, • scharakteryzować sytuację polityczną, gospodarczą, społeczną i kulturalną Rzeczpospolitej w czasach Augusta III, • ocenić czasy saskie.
27. Ostatni	**Uczeń zna:** • datę: 1772,	**Uczeń zna:** • daty: 1764, 1768,	**Uczeń zna:** • daty: 1765, 1767,	**Uczeń zna:** • postać: Nikołaja	**Uczeń potrafi:** • omówić przebieg

król Polski	• postać: Stanisława Augusta Poniatowskiego, • państwa uczestniczące w I rozbiorze Polski. **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie tereny odebrane Rzeczpospolitej w trakcie I rozbioru.	• żądania konfederatów barskich. **Uczeń rozumie:** • przyczyny I rozbioru Polski. **Uczeń potrafi:** • wymienić główne reformy dokonane przez króla krótko po elekcji, • wyjaśnić przyczyny wybuchu konfederacji barskiej.	• uchwały sejmu podjęte w 1768 r. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: Familia (Czartoryscy), prawa kardynalne, Szkoła Rycerska, **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, do czego dążyła rodzina Czartoryskich, • wyjaśnić, w jakim celu została założona Szkoła Rycerska, • przedstawić przebieg sejmu w 1767 r., • wyjaśnić, w jaki sposób zaborcy uzasadniali I rozbiór Polski.	Repnina, **Uczeń rozumie:** • do czego dążyła Katarzyna II, doprowadzając do utworzenia trzech konfederacji. **Uczeń potrafi:** • wskazać różnice w dążeniach Familii i władczyni Rosji, • scharakteryzować obszary odebrane Rzeczpospolitej w wyniku I rozbioru.	konfederacji barskiej, • zanalizować symboliczną wymowę ryciny ukazującej Rzeczpospolitą jako kołacz królewski.
28. Czasy stanisławowskie	**Uczeń zna:** • ramy chronologiczne czasów stanisławowskich, • cele istnienia KEN. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Komisja Edukacji Narodowej (KEN).	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: obiady czwartkowe, czasy stanisławowskie. **Uczeń potrafi:** • wymienić zabytki architektury oświecenia w Polsce, w tym we własnym regionie, • opisać wygląd pałacu Na Wodzie w Łazienkach Królewskich.	**Uczeń zna:** • daty: 1765, 1773, • postacie: Tadeusza Rejtana, Hugo Kołłątaja. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Rada Nieustająca, • przyczyny, które doprowadziły do utworzenia KEN. **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności zwołania sejmu rozbiorowego, • scharakteryzować system edukacji w Rzeczpospolitej przed utworzeniem KEN, • scharakteryzować zmiany wprowadzone w systemie edukacji przez KEN.	**Uczeń zna:** • postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, Ignacego Krasickiego, Marcello Bacciarellego, Canaletta. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: klasycyzm. **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze dokonania polskiego teatru, literatury, architektury, malarstwa i rzeźby w epoce oświecenia, • na przykładzie pałacu Na Wodzie wskazać główne cechy architektury klasycystycznej.	**Uczeń potrafi:** • zanalizować symboliczną wymowę obrazu *Rejtan – upadek Polski*, • scharakteryzować sytuację gospodarczą Rzeczpospolitej w czasach stanisławowskich, • ocenić czasy stanisławowskie.
29. Konstytucja 3 maja	**Uczeń zna:** • datę: 3 maja 1791, • najważniejsze	**Uczeń zna:** • programy stronnictw politycznych istniejących	**Uczeń zna:** • daty: 1788, 1788–1792, 1790,	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować sytuację polityczną	**Uczeń potrafi:** • opowiedzieć o przebiegu obrad Sejmu Wielkiego,

	postanowienia Konstytucji 3 maja. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: Sejm Wielki (Czteroletni), Ustawa rządowa.	w Rzeczpospolitej. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: stronnictwo królewskie, stronnictwo magnackie, stronnictwo patriotyczne, Straż Praw. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, jakie zmiany wprowadziła Konstytucja 3 maja.	• postacie: Stanisława Staszica, Stanisława Małachowskiego, • najważniejsze reformy Sejmu Wielkiego. **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności zwołania sejmu walnego, • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do uchwalenia Ustawy rządowej.	Rzeczpospolitej w przededniu Sejmu Wielkiego, • scharakteryzować stosunek Rosji i Prus do Rzeczpospolitej, • porównać ustrój Rzeczpospolitej przed 3 maja 1791 i po tej dacie.	• ocenić znaczenie Konstytucji 3 maja jako próby ratowania Rzeczpospolitej.
30. II rozbiór Polski	**Uczeń zna:** • datę: 1793, • postać: Tadeusza Kościuszki, • państwa uczestniczące w II rozbiorze Polski. **Uczeń rozumie:** • znaczenie pojęcia: targowica. **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie ziemie odebrane Rzeczpospolitej w II rozbiorze.	**Uczeń zna:** • postać: Józefa Poniatowskiego, • miejsca głównych bitew w czasie wojny w obronie Konstytucji 3 maja. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: konfederacja targowicka (targowica). **Uczeń potrafi:** • przedstawić reakcje na uchwalenie Konstytucji 3 maja, • przedstawić najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem wojny w obronie Konstytucji 3 maja.	**Uczeń zna:** • datę: 1792, • postać: Ksawerego Branickiego. **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności wybuchu wojny w obronie Konstytucji 3 maja, • porównać stosunek sił między armią polską a rosyjską, • wyjaśnić, dlaczego król przeszedł do obozu konfederatów targowickich.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: Order Virtuti Militari, • dlaczego część magnatów oraz Katarzyna II dążyli do obalenia Konstytucji 3 maja. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do ogłoszenia konfederacji targowickiej, • scharakteryzować obszary odebrane Rzeczpospolitej w II rozbiorze.	**Uczeń potrafi:** • ocenić postawę magnatów, którzy ogłosili konfederację targowicką, • przedstawić okoliczności zwołania i przebieg sejmu w Grodnie, • ocenić postawę i działalność króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.
31. Upadek Rzeczpospolitej	**Uczeń zna:** • daty: 1794, 1795, • państwa uczestniczące w III rozbiorze Polski, • główne przyczyny upadku Rzeczpospolitej. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: Naczelnik	**Uczeń zna:** • bezpośrednią przyczynę wybuchu powstania kościuszkowskiego. **Uczeń rozumie:** • znaczenie polskiego zwycięstwa pod Racławicami, • dlaczego Rzeczpospolita	**Uczeń zna:** • postanowienia Uniwersału połanieckiego. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Uniwersał połaniecki. **Uczeń potrafi:** • przedstawić plany patriotów polskich,	**Uczeń zna:** • postać: Antoniego Madalińskiego. **Uczeń potrafi:** • dostrzec przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego, • scharakteryzować obszary odebrane	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować sytuację w Polsce po II rozbiorze, • rozróżniać wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczpospolitej.

	powstania, insurekcja kościuszkowska (powstanie kościuszkowskie), kosynierzy. **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie ziemie odebrane Rzeczpospolitej w wyniku III rozbioru.	upadła. **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem powstania kościuszkowskiego, • wskazać na mapie miejsca związane z przebiegiem powstania kościuszkowskiego.	• dostrzec przyczyny, które zadecydowały o klęsce masowego poboru do wojska.	Rzeczpospolitej w wyniku III rozbioru.	
32. Podboje Napoleona	**Uczeń zna:** • postać: Napoleona Bonapartego, • cele polityczne Napoleona. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, w jaki sposób Napoleon przejął władzę we Francji, • wskazać na mapie zasięg podbojów dokonanych przez Napoleona.	**Uczeń zna:** • datę: 1804, • ramy chronologiczne wojen napoleońskich. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: blokada kontynentalna, **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew wojen napoleońskich, • przedstawić wpływ wojen napoleońskich na pozycję Francji w Europie.	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: dyrektoriat, konsulat, konkordat, Kodeks Napoleona. **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w jakich dyrektoriat przejął władzę we Francji, • przedstawić działalność Napoleona w okresie konsulatu.	**Uczeń zna:** • postanowienia konstytucji francuskiej z 1795 r., • cel powstania Kodeksu Napoleona. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: kampania włoska, • znaczenie Kodeksu Napoleona dla rozwoju prawa. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować rządy dyrektoriatu, • opisać działalność Napoleona we Włoszech, • określić, jak zmieniało się nastawienie części społeczeństwa francuskiego do polityki podbojów Napoleona, • wyjaśnić, z czego wynikało negatywne nastawienie do Napoleona wśród innych narodów europejskich.	**Uczeń zna:** • daty: 1795, 1796, 1799, 1801, 1805, 1806, 1807, • postanowienia pokoju w Tylży. **Uczeń rozumie:** • związek między planami Napoleona a relacjami między Francją a innymi krajami Europy. **Uczeń potrafi:** • przedstawić przebieg wojen napoleońskich, • dostrzec zmiany w Europie zachodzące pod wpływem podbojów Napoleona, • przedstawić stosunek sił austriacko-rosyjskich i francuskich przed bitwą pod Austerlitz, • opowiedzieć o przebiegu bitwy pod Austerlitz, • ocenić działania polityczne i wojskowe Napoleona.

33. Po III rozbiorze Polski	**Uczeń zna:** • datę: 1797, • postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: *Mazurek Dąbrowskiego*. **Uczeń potrafi:** • przedstawić działalność Jana Henryka Dąbrowskiego.	**Uczeń rozumie:** • na czym polegała tragedia Legionów Polskich. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, w jaki sposób sąsiedzi Rzeczpospolitej usprawiedliwiali swój udział w zaborach, • wyjaśnić okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech.	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować sytuację panującą w poszczególnych zaborach, • dostrzec przyczyny zaufania, którym Polacy obdarzyli Napoleona.	**Uczeń potrafi:** • przedstawić sytuację poszczególnych grup społeczeństwa byłej Rzeczpospolitej pod zaborem rosyjskim, pruskim i austriackim, • opisać losy Legionów Polskich.	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować stosunek Napoleona do sprawy polskiej, • przedstawić okoliczności wkroczenia wojsk francuskich na ziemie polskie.
34. Księstwo Warszawskie	**Uczeń zna:** • daty: 1807, 1815, • postać: Józefa Poniatowskiego, • okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego. **Uczeń rozumie:** • powody rozczarowania Polaków Księstwem Warszawskim. **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie obszar Księstwa Warszawskiego oraz zmiany terytorialne, do jakich doszło w 1809 r.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: Wielka Armia. **Uczeń potrafi:** • wskazać przejawy zależności i niezależności Księstwa Warszawskiego, • wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew wojen napoleońskich.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: sto dni Napoleona. **Uczeń potrafi:** • podać podstawowe informacje na temat Księstwa Warszawskiego, • scharakteryzować ustrój Księstwa Warszawskiego, • wyjaśnić, jak doszło do klęski Napoleona.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: bitwa narodów, • z czego wynikała nazwa, jaką Napoleon nadał utworzonemu przez siebie Księstwu. **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny z Austrią i przedstawić jej przebieg • wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny Napoleona z Rosją.	**Uczeń zna:** • daty: 1808, 1809, 1812, 1813, • okoliczności, w jakich doszło do szarży polskich żołnierzy pod Somosierrą. **Uczeń rozumie:** • cel taktyki stosowanej przez Rosjan podczas wojny z Napoleonem, • przyczyny klęski wyprawy Napoleona na Rosję. **Uczeń potrafi:** • opowiedzieć o bitwach pod Somosierrą i Raszynem, • przedstawić przygotowania Francuzów do wyprawy na Rosję, • opowiedzieć o przebiegu wyprawy na Rosję, • ocenić politykę Napoleona wobec Polaków.